A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2011. október 25.*

A C-509/09. és C-161/10. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott két előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyeket a Bundesgerichtshof (Németország) (C-509/09) és a tribunal de grande instance de Paris (Franciaország) (C-161/10) a Bírósághoz 2009. december 9-én, illetve 2010. április 6-án érkezett, 2009. november 10-i és 2010. március 29-i határozataival terjesztett elő az előtte

az **eDate Advertising GmbH**

és

X,

valamint

Olivier Martinez,

* Az eljárás nyelvei: német és francia.

Robert Martinez

és

az **MGN Limited**

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, U. Lõhmus és M. Safjan (előadó) tanácselnökök, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen és T. von Danwitz bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. december 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az eDate Advertising GmbH képviseletében H. Graupner és M. Dörre Rechtsanwälte,

– X képviseletében A. Stopp Rechtsanwalt,

– az MGN Limited képviseletében C. Bigot avocat,

– a német kormány képviseletében J. Möller és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és B. Beaupère-Manokha, meghatalmazotti minőségben,

– a dán kormány képviseletében C. Vang, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében S. Chala, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében W. Ferrante, meghatalmazotti minőségben,

– a luxemburgi kormány képviseletében C. Schlitz, meghatalmazotti minőségben,

– az osztrák kormány képviseletében C. Pesendorfer és E. Riedl, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében F. Penlington, meghatalmazotti minőségben, segítője: J. Stratford QC,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. március 29-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; a továbbiakban: rendelet) 5. cikke 3. pontjának, valamint a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („elektronikus kereskedelemről szóló irányelv") (HL L 178., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 25. kötet, 399. o.; a továbbiakban: irányelv) 3. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmezésére vonatkoznak.

2 E kérelmeket két, egyrészt X és az eDate Advertising GmbH (a továbbiakban: eDate Advertising), másrészt pedig Olivier, illetve Robert Martinez és az MGN Limited (a továbbiakban: MGN) között, ezen alperesek fényképek és információk interneten való közzétételéért való felelősségével kapcsolatos jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

A rendelet

3 A rendelet (11) preambulumbekezdése kimondja:

„A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. A jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása és a joghatósági okok összeütközése elkerülése végett önállóan kell meghatározni."

4 A rendelet II. fejezetének (Joghatóság) „Általános rendelkezések" című 1. szakaszában szereplő 2. cikkének (1) bekezdése szerint:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető."

5 Ugyanezen rendelet 3. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.”

6 A II. fejezet „Különös joghatóság” című 2. szakasza 5. cikkének 3. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

[…]

3. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”.

Az irányelv

7 Az irányelv (22) preambulumbekezdése a következőképpen rendelkezik:

„ezen túlmenően, a szolgáltatásnyújtás szabadságának hatékony biztosítása érdekében, valamint a szolgáltatások nyújtói és igénybevevői számára a jogbiztonság hatékony biztosítása érdekében, az ilyen információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokra elvben annak a tagállamnak a joga vonatkozik, amelyben a szolgáltató letelepedett.”

8 Az irányelv (23) preambulumbekezdése kimondja:

„Ennek az irányelvnek nem célja, hogy a kollíziós nemzetközi magánjog terén további szabályokat állapítson meg, és nem foglalkozik a bíróságok hatáskörével sem; a nemzetközi magánjog szabályai szerint megállapított alkalmazandó jog rendelkezései nem korlátozhatják az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások nyújtásának ebben az irányelvben rögzített szabadságát."

9 Az irányelv (25) preambulumbekezdése kifejti:

„A magánjogi jogvitákkal foglalkozó nemzeti bíróságok, ideértve a polgári bíróságokat is, – az ebben az irányelvben megállapított feltételekkel összhangban – hozhatnak az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások nyújtásának szabadságától való eltérésre vonatkozó intézkedéseket."

10 Az irányelv az 1. cikkének (1) bekezdése szerint „a belső piac megfelelő működéséhez kíván hozzájárulni az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgásának biztosítása által".

11 Az irányelv 1. cikkének (4) bekezdése a következőképpen hangzik:

„Ez az irányelv nem állapít meg újabb nemzetközi magánjogi szabályokat, és nem foglalkozik a bíróságok hatáskörével."

12 Az irányelv 2. cikke h) pontjának i. alpontja szerint:

„A szabályozott terület [helyesen: összehangolt jogterület] azokat a követelményeket tartalmazza, amelyeket a szolgáltatónak a következők tekintetében teljesítenie kell:

– információs társadalommal összefüggő szolgáltatási tevékenység megkezdése, mint például a minősítésekkel, engedélyezéssel vagy bejelentéssel kapcsolatos követelmények,

– információs társadalommal összefüggő szolgáltatási tevékenység folytatása, mint például a szolgáltató magatartásával kapcsolatos követelmények, a szolgáltatás minőségével, illetve tartalmával kapcsolatos követelmények, ideértve a reklámozásra és a szerződésekre alkalmazandókat is, vagy a szolgáltató felelősségével kapcsolatos követelmények."

13 Az irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése kimondja:

„(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a területén letelepedett szolgáltatók által nyújtott, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások megfeleljenek azoknak az adott tagállamban alkalmazandó nemzeti rendelkezéseknek, amelyek beletartoznak a szabályozott területbe [helyesen: összehangolt jogterületbe].

(2) A tagállamok nem korlátozhatják a szabályozott területtel [helyesen: összehangolt jogterülettel] összefüggő okokból az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások másik tagállamból történő nyújtásának szabadságát."

14 Az irányelv 3. cikkének (4) bekezdése meghatározza, hogy a tagállamok az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások tekintetében mely feltételekkel tehetnek a (2) bekezdéstől történő eltérésre irányuló intézkedéseket.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-509/09. sz. ügy

15 A Németországban lakóhellyel rendelkező X-et és bátyját egy német bíróság 1993-ban életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte egy ismert színész megölése miatt. X-et 2008 januárjában feltételes szabadságra bocsátották.

16 Az Ausztriában letelepedett eDate Advertising a „www.rainbow.at” címen internetes portált üzemeltet. Az alperes az „Info-News” rovatban az archív híreknek fenntartott oldalakon 2007. június 18-ig letöltésre kínált egy 1999. augusztus 23-i hírt. Ebben X, valamint a bátyja nevének megjelölésével arról adtak tájékoztatást, hogy a karlsruhei (Németország) Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság) előtt panaszt nyújtottak be az elítélésük ellen. Az 1990-ben elkövetett cselekmény rövid leírása mellett az elítéltek által meghatalmazott ügyvédet azon szavakkal idézték, hogy be akarják bizonyítani, hogy az eljárásban több, terhelő vallomást tevő koronatanú nem mondott igazat.

17 X a tájékoztatás abbahagyását, valamint az abbahagyásra vonatkozó kötelezettségvállalásról szóló nyilatkozat kiadását követelte az eDate Advertisingtól. Az eDate Advertising erre a levélre nem válaszolt, a kifogásolt hírt azonban 2007. június 18-án eltávolította internetes honlapjáról.

18 A német bíróságok előtti keresetében X annak abbahagyására kéri kötelezni az eDate Advertisingot, hogy az elkövetett cselekménnyel kapcsolatban róla a teljes nevének megjelölésével adjon tájékoztatást. Ez utóbbi elsődlegesen a német bíróságok

joghatóságát vitatta. Míg a kereset mindkét alsóbb fokú bíróság előtt sikerrel járt, az eDate Advertising a Bundesgerichtshoftól továbbra is a kereset elutasítását kéri.

19 A Bundesgerichtshof kiemeli, hogy e kereset kimenetele azon kérdéstől függ, hogy az alsóbb fokú bíróságok a rendelet 5. cikke (3) bekezdésének megfelelően jogosan állapították-e meg joghatóságukat a jogvita eldöntésére.

20 Amennyiben a német bíróságok joghatósága megállapítást nyer, felmerül a kérdés, hogy a német vagy az osztrák jogot kell-e alkalmazni. Ez az irányelv 3. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmezésétől függ.

21 Egyrészről a származási ország elve anyagi jogi szintű korrekciót jelenthet. A bíróság államának kollíziós szabályai alapján alkalmazandónak nyilvánított jog anyagi jogi következménye az egyedi esetben adott esetben tartalmilag módosul, és a származási ország jogának kevésbé szigorú követelményeire korlátozódik. Ezen értelmezés szerint a származási ország elve a bíróság államának nemzeti kollíziós szabályait nem érinti, és – mint az EK-Szerződésben meghatározott alapszabadságok – csak a költség/haszon konkrét összehasonlítása keretében kerül alkalmazásra anyagi jogi szinten.

22 Másrészről az irányelv 3. cikke a kollíziós szabályok területén olyan általános szabályt vezethet be, amely a nemzeti kollíziós szabályokat háttérbe szorítva a származási országban hatályos jog kizárólagos alkalmazását eredményezi.

23 A Bundesgerichtshof megjegyzi, hogy ha a származási ország elvét anyagi jogi jogalkalmazási korlátnak tekintjük, a német nemzetközi magánjogot kellene alkalmazni,

és a megtámadott határozatot hatályon kívül kellene helyezni, és a keresetet véglegesen el kellene utasítani, mivel a felperes német jogra alapított abbahagyásra kötelezés iránti igényének nem lehetne helyt adni. Ha viszont a származási ország elvének kollíziós szabály jelleget tulajdonítunk, X abbahagyásra kötelezés iránti igényét az osztrák jog szerint kellene megítélni.

24 E körülmények között a Bundesgerichtshof úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A személyiségi jogok valamely internetes honlap tartalma általi (lehetséges) megsértése esetén a […] rendelet […] 5. cikkének 3. pontjában foglalt »ahol a káresemény […] bekövetkezhet« fordulatot úgy kell-e értelmezni, hogy

az érintett bármely olyan tagállam bírósága előtt előterjeszthet a honlap üzemeltetőjével szemben abbahagyásra kötelezés iránti keresetet, ahol a honlap letölthető, függetlenül attól, hogy az üzemeltető melyik tagállamban telepedett le,

vagy

a honlap üzemeltetőjének letelepedése szerinti tagállamon kívüli bíróság joghatósága megállapításának az a feltétele, hogy a műszakilag lehetséges letölthetőségen túlmenően a kifogásolt tartalomnak vagy a honlapnak a bíróság államához való sajátos kötődése (belföldi kötődés) álljon fenn?

2) Ha ilyen sajátos belföldi kötődés szükséges:

Milyen szempontok szerint határozható meg ez a kötődés?

Attól függ a belföldi kötődés, hogy a kifogásolt honlap az üzemeltető rendelkezésének megfelelően célzottan a bíróság államának internetfelhasználóira (is) irányul-e, vagy elegendő, hogy a honlapról letölthető információk objektív kötődést mutassanak a bíróság államához abban az értelemben, hogy az ellentétes érdekeknek – a felperes személyiségi jogainak tiszteletben tartásához fűződő érdekének, és az üzemeltető honlapja kialakításához és a tájékoztatáshoz fűződő érdekének – az összeütközése az egyedi eset körülményei, különösen a kifogásolt honlap tartalma alapján a bíróság államában ténylegesen bekövetkezett vagy bekövetkezhet?

Függ-e a különös belföldi kötődés megállapítása a kifogásolt honlapnak a bíróság államában történő letöltéseinek számától?

3) Ha a bíróság joghatóságának megállapításához nem szükséges a különös belföldi kötődés, vagy ha a megállapításához elegendő, hogy a kifogásolt információk objektív kötődést mutatnak a bíróság államához abban az értelemben, hogy az ellentétes érdekek összeütközése a bíróság államában az egyedi eset körülményei, különösen a kifogásolt honlap tartalma alapján ténylegesen bekövetkezett vagy bekövetkezhet, és a különös belföldi kötődés megállapításának nem feltétele a kifogásolt honlapnak a bíróság államában történő minimális számú letöltése:

Az […] irányelv […] 3. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni,

hogy e rendelkezéseknek kollíziós szabály jelleget kell tulajdonítani abban az értelemben, hogy a nemzeti kollíziós szabályok háttérbe szorításával a magánjog területén is a származási országban hatályos jog kizárólagos alkalmazását rendelik el,

vagy

e rendelkezések esetében anyagi jogi korrekcióról van szó, amely a nemzeti kollíziós szabályok szerint alkalmazandónak nyilvánított jog anyagi jogi következményét tartalmilag módosítja, és a származási ország követelményeire korlátozza?

Abban az esetben, ha az […] irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése kollíziós szabály jellegű:

A hivatkozott rendelkezések csupán a származási országban hatályos anyagi jog kizárólagos alkalmazását vagy az ott hatályos kollíziós szabályok alkalmazását is elrendelik, amelynek következményeként megmarad annak lehetősége, hogy a származási ország joga a rendeltetési ország jogára utaljon?"

A C-161/10. sz. ügy

25 A tribunal de grande instance de Paris (párizsi általános hatáskörű elsőfokú bíróság) előtt a francia színész Olivier Martinez és apja, Robert Martinez a magánéletük tiszteletben tartásához fűződő joguk, valamint Olivier Martinez hírnevéhez fűződő jogának megsértésére hivatkoznak, amelyet a „www.sundaymirror.co.uk" internetes oldalon közzétett és hozzáférhető, angol nyelven íródott, 2008. február 3-án kelt, a jogvita során egyik fél által sem vitatott francia nyelvű fordítás szerint „Kylie Minogue est de nouveau avec Olivier Martinez" (Kylie Minogue újra együtt Olivier Martinezzel) című cikk szövege okozott, amely részletezi találkozásukat.

26 A francia polgári törvénykönyv 9. cikke alapján, amely úgy rendelkezik, hogy „mindenkinek joga van magánéletének tiszteletben tartásához", keresetet indítottak a *Sunday Mirror* brit lap honlapját szerkesztő, az angol jog hatálya alá tartozó MGN társaság ellen. E társaság a tribunal de grande instance de Paris hatáskörének hiányára hivatkozik azzal az indokkal, hogy nincs meg a kellő kapcsolat a vitatott internetes közzététel és a francia területen okozott állítólagos kár között, míg a felperesek ezzel szemben úgy vélik, hogy bár ilyen kapcsolatra egyébként nincs is szükség, az ennek ellenére fennáll.

27 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy csak akkor tekinthető úgy, hogy a káresemény – amelynek a hordozója az internetes hálózat – valamely tagállam területén következett be, ha olyan elégséges, lényeges vagy jelentős kapcsolat áll fenn, amely a káreseményt az említett területhez köti.

28 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a rendelet 2. cikkének és 5. cikke 3. pontjának szövege nem ad egyértelmű választ arra a kérdésre, hogy valamely tagállam bírósága joghatósággal rendelkezik-e a személyiségi jogok internetes hálózaton, egy másik tagállamban letelepedett személy által szerkesztett és lényegében e tagállam célközönségének szánt honlapon keresztül elkövetett megsértésének elbírálására.

29 E körülmények között a tribunal de grande instance de Paris úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„A […] rendelet 2. cikkét és 5. cikkének [3. pontját] úgy kell-e értelmezni, mint amelyek kizárólag akkor adnak valamely tagállam bíróságának joghatóságot a személyiségi jogok esetleges megsértése – amely jogsértésre információknak és/vagy fényképeknek egy másik tagállamban, illetve harmadik, mindenesetre az elsőtől eltérő tagállamban

székhellyel rendelkező társaság által ebben a másik tagállamban szerkesztett internetes oldalon való közzétételével került sor – tárgyában benyújtott kereset elbírálására:

– ha ez az internetes oldal az első tagállamban letölthető,

– vagy kizárólag akkor, ha a káresemény és az első tagállam területe között elégséges, lényeges vagy jelentős kapcsolat áll fenn, továbbá ebben a második esetben, amennyiben ez a kapcsolat a következőkből ered:

  – a vitatott oldal első tagállamban történő letöltéseinek abszolút értékben vett vagy az említett oldal teljes látogatottságához viszonyított száma,

  – a személyiségi jogainak megsértését állító személy vagy általánosabban az érintett személyek lakóhelye, illetve állampolgársága,

  – az a nyelv, amelyen a vitatott információkat terjesztik, vagy bármely más körülmény, amely alkalmas az oldal szerkesztője azon szándékának bizonyítására, hogy célközönsége kifejezetten az első állam lakossága,

  – az a hely, ahol a hivatkozott események bekövetkeztek, és/vagy az adott esetben interneten közzétett fényképek készültek,

  – egyéb szempontok[?]”

30 A Bíróság elnöke a 2010. október 29-i végzésével a Bíróság eljárási szabályzata 43. cikkének megfelelően úgy határozott, hogy a C-509/09. és C-161/10. sz. ügyeket a szóbeli szakasz lefolytatása és ítélethozatal céljából egyesíti.

Az elfogadhatóságról

31 Az olasz kormány úgy véli, hogy a C-509/09. sz. ügyben feltett kérdéseket az alapeljárásban való relevanciájuk hiánya miatt elfogadhatatlannak kell nyilvánítani. Az abbahagyásra kötelezés iránti kereset sürgős jogorvoslati eszköznek minősül, tehát feltételezi a károkozó magatartás fennállását. A jelen ügy tényállásának bemutatásából azonban kitűnik, hogy a sérelmet okozónak tekintett magatartás az abbahagyásra kötelezés iránti kereset előterjesztésének időpontjában már nem állt fenn, mivel a honlap szerkesztője a vitatott információt már a bírósági eljárás megindulása előtt eltávolította.

32 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében kizárólag az ügyben eljáró és határozathozatalra hivatott nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e. Következésképpen, amennyiben a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (lásd a C-52/09. sz. TeliaSonera Sverige ügyben 2011. február 17-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-527. o.] 15. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

33 A Bíróság ugyanis csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatal iránt előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, nevezetesen, ha a probléma hipotetikus jellegű (lásd a fent hivatkozott TeliaSonera Sverige ügyben hozott ítélet 16. pontját).

34 Márpedig nem tűnik úgy, hogy az abbahagyásra kötelezés iránti kereset az alapügyben tárgytalanná vált volna amiatt, hogy a honlap szerkesztője a vitatott információt már a bírósági eljárás megindulása előtt eltávolította. Ahogyan ugyanis a Bíróság a jelen ítélet 18. pontjában emlékeztetett, az abbahagyásra kötelezés iránti kereset mindkét alsóbb fokú bíróság előtt sikerrel járt.

35 Mindenesetre a Bíróság már kiemelte, hogy szövegére tekintettel a rendelet 5. cikkének 3. pontja nem feltételezi a kár jelenlegi fennállását (lásd ebben az értelemben a C-167/00. sz. Henkel-ügyben 2002. október 1-jén hozott ítélet [EBHT 2002., I-8111. o.] 48. és 49. pontját). Ebből következik, hogy az említett rendelkezés hatálya alá tartozik a jogellenesnek tekintett magatartás megismétlődésének elkerülésére irányuló kereset.

36 E körülmények között az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet elfogadhatónak kell tekinteni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A rendelet 5. cikke 3. pontjának értelmezéséről

37 A C-509/09. sz. ügyben feltett első két kérdéssel és a C-161/10. sz. ügyben feltett egyetlen kérdéssel – amelyeket együttesen kell megvizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróságok lényegében azt kérdezik a Bíróságtól, hogy a személyiségi jogok valamely internetes honlap tartalma általi állítólagos megsértése esetén hogyan kell értelmezni a rendelet 5. cikkének 3. pontjában használt „azon hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet” kifejezést.

38 E kérdések megválaszolásához emlékeztetni kell egyrészről arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a rendelet rendelkezéseit önálló módon, e rendelet rendszerére és célkitűzéseire figyelemmel kell értelmezni (lásd többek között a C-189/08. sz. Zuid-Chemie-ügyben 2009. július 16-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-6917. o.] 17. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

39 Másrészről mivel a rendelet a tagállamok viszonyában az új tagállamoknak az alábbi egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményeivel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) helyébe lépett, a Bíróság által az ezen egyezmény rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés az említett rendelet rendelkezéseire is érvényes, amennyiben ezen közösségi jogszabályok rendelkezései egyenértékűnek tekinthetők (a fent hivatkozott Zuid-Chemie-ügyben hozott ítélet 18. pontja).

40 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságának elvétől eltérést jelentő, a rendelet 5. cikkének 3. pontjában meghatározott különös joghatósági szabály alapja a különösen szoros kapcsolat léte a jogvita és a káresemény bekövetkezésének helye szerinti bíróság között, amely a gondos igazságszolgáltatásra és a hatékony eljárásszervezésre tekintettel igazolja a joghatóság e bíróság számára való biztosítását (lásd a fent hivatkozott Zuid-Chemie-ügyben hozott ítélet 24. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

41 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy az „azon hely, ahol a káresemény bekövetkezett" kifejezés egyaránt vonatkozik a kárt okozó esemény bekövetkezésének helyére és a kár tényleges bekövetkezésének helyére. E két hely a bírósági joghatóság szempontjából jelentős kapcsolatnak minősülhet, mivel a körülményektől függően mindkettő alkalmas arra, hogy a bizonyítást és az eljárásszervezést illetően különösen hasznos információkkal szolgáljanak (a C-68/93. sz., Shevill és társai ügyben 1995. március 7-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-415. o.] 20. és 21. pontja).

42 E két kapcsolódási szempontnak a jóhírnevet sértő közzététel által állítólagosan okozott nem vagyoni kár megtérítésére irányuló keresetekre való alkalmazását illetően a Bíróság megállapította, hogy a jóhírnév több szerződő államban közzétett sajtócikk révén megvalósuló megsértése esetén a sértett a kiadó ellen kártérítés iránti keresetet indíthat: vagy a jóhírnevet sértő tartalmat közzétevő kiadó letelepedési helye szerinti szerződő állam bírósága előtt – amely bíróság a jóhírnév megsértéséből eredő teljes kár megtérítésének elrendelésére hatáskörrel rendelkezik –, vagy pedig bármely azon szerződő tagállam bírósága előtt, ahol a közzététel megvalósult, és ahol a sértett jóhírnevét állítólag megsértették – amely bíróság kizárólag az ebben az államban okozott kár elbírálására rendelkezik hatáskörrel (a fent hivatkozott Shevill és társai ügyben hozott ítélet 33. pontja).

43 E tekintetben a Bíróság kifejtette továbbá, hogy igaz ugyan, hogy a terjesztés helye szerinti állam bírósága hatáskörének kizárólag a bíróság államában okozott károk elbírálására való korlátozása hátrányokkal jár, a felperes azonban bármikor keresetet nyújthat be a teljes kár megtérítése iránt vagy az alperes lakóhelye szerinti bírósághoz, vagy pedig a jóhírnevet sértő tartalmat közzétevő kiadó letelepedési helye szerinti bírósághoz (a fent hivatkozott Shevill és társai ügyben hozott ítélet 32. pontja).

44 E megfontolások, ahogyan a főtanácsnok az indítványának 39. pontjában kifejtette, más tömegkommunikációs és távközlési eszközökre is érvényesek, és a személyiségi jogok különböző jogrendszerek szerinti – az alapeljárás felperesei által hivatkozotthoz hasonló – megsértéseinek széles körét lefedik.

45 Azonban, ahogyan mind a kérdést előterjesztő bíróságok, mind pedig a Bírósághoz észrevételeket előterjesztő felek és érdekeltek többsége érvelt, valamely tartalom internetes honlapon való közzététele különbözik az olyan tömegkommunikációs eszközök, mint a nyomtatványok területileg behatárolt terjesztésétől, mivel főszabály szerint arra irányul, hogy az említett tartalom mindenütt jelen legyen. E tartalmat az egész világon nyomban letöltheti meghatározhatatlan számú internetfelhasználó, függetlenül attól, hogy közzétevőjének szándéka arra irányult-e, hogy azt a letelepedési helye szerinti tagállamon kívül is letöltsék, és a letöltések kívül esnek a hatókörén.

46 Úgy tűnik tehát, hogy az internet csökkenti a terjesztéshez kapcsolódó kritérium hasznosságát, mivel az interneten közétett tartalom főszabály szerint bárhol hozzáférhető. Továbbá valamely konkrét tagállam vonatkozásában műszakilag nem mindig lehetséges teljes bizonyossággal és hitelt érdemlően számszerűsíteni e terjesztést, és ennélfogva nem mindig lehetséges felmérni a kizárólag e tagállamban okozott kárt sem.

47 A fent hivatkozott Shevill és társai ügyben hozott ítéletből eredő, a kár tényleges bekövetkezéséhez kapcsolódó említett kritérium internetes összefüggésben való alkalmazásának nehézségei – ahogyan a főtanácsnok az indítványának 56. pontjában kiemelte – szemben állnak azon sérelem súlyosságával, amely valamely személyiségi jog jogosultját érheti, amikor megállapítja, hogy az említett jogot sértő tartalom a világ minden pontján hozzáférhető.

48 A jelen ítélet 42. pontjában említett kapcsolódási szempontokat tehát ki kell igazítani oly módon, hogy az interneten keresztül megvalósuló személyiségi jogi jogsértés sértettje az említett sérelemmel az Európai Unióban okozott kár tényleges bekövetkezésének helye szerint a teljes kár megtérítése érdekében bírósághoz fordulhat. Mivel az interneten közzétett tartalom valamely személy személyiségi jogaira való kihatását azon hely szerinti bíróság tudja leginkább megítélni, ahol az állítólagos sértett érdekeinek központja található, a joghatóság e bíróságnak való biztosítása megfelel a jelen ítélet 40. pontjában hivatkozott gondos igazságszolgáltatás célkitűzésének.

49 Azon hely, ahol valamely személy érdekeinek központja található, általában a szokásos lakóhelyének felel meg. Valamely személy érdekeinek központja azonban olyan tagállamban is lehet, ahol e személy nem rendelkezik szokásos lakóhellyel, amennyiben más ténykörülmények, úgymint valamely szakmai tevékenység gyakorlása, az ezen állammal való különösen szoros kapcsolatra utalhatnak.

50 Azon hely bíróságának joghatósága, ahol az állítólagos sértett érdekeinek központja található, az alperes tekintetében is megfelel a joghatósági szabályok kiszámíthatósága célkitűzésének (lásd a C-144/10. sz. BVG-ügyben 2011. május 12-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-3961. o.] 33. pontját), mivel a sértő tartalom közzétevője e tartalom interneten való közzétételekor tudhatja, hogy hol található a tartalom tárgyát képező személyek érdekeinek központja. Meg kell tehát állapítani, hogy az érdekek központjához kapcsolódó kritérium egyszerre teszi lehetővé mind a felperesnek, hogy könnyen azonosíthassa, mely bíróság előtt indíthat keresetet, mind pedig az alperesnek, hogy ésszerűen kiszámíthassa, mely bíróság előtt indítható ellene kereset (lásd a C-533/07. sz., Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben 2009. április 23-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-3327. o.] 22. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

51 Továbbá a teljes kár megtérítése érdekében benyújtott, felelősség megállapítása iránti kereset helyett a fent hivatkozott Shevill és társai ügyben hozott ítéletből eredő, a kár tényleges bekövetkezéséhez kapcsolódó kritérium minden olyan tagállam bíróságának joghatóságot biztosít, amelynek a területén az interneten közzétett tartalom hozzáférhető, vagy hozzáférhető volt. E bíróságok kizárólag a tagállamuk területén okozott kár elbírálására rendelkeznek hatáskörrel.

52 Következésképpen a C-509/09. sz. ügyben feltett első két kérdésre és a C-161/10. sz. ügyben feltett egyetlen kérdésre azt kell válaszolni, hogy a rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a személyiségi jogok valamely internetes honlap tartalma általi állítólagos megsértése esetén a sértett személynek lehetősége van arra, hogy az okozott teljes kár megtérítése érdekében felelősség megállapítása iránti keresetet nyújtson be: vagy e tartalom közzétevőjének letelepedési helye szerinti tagállam bíróságához, vagy pedig azon tagállam bíróságához, ahol a sértett személy érdekeinek központja található. E személy az okozott teljes kár megtérítése érdekében benyújtott, felelősség megállapítása iránti kereset helyett benyújthatja keresetét bármely olyan tagállam bíróságához is, amelynek a területén az interneten közzétett tartalom hozzáférhető, vagy hozzáférhető volt. E bíróságok kizárólag a tagállamuk területén okozott kár elbírálására rendelkeznek hatáskörrel.

Az irányelv 3. cikkének értelmezéséről

53 A C-509/09. sz. ügyben feltett harmadik kérdésével a Bundesgerichtshof arra keres választ, hogy az irányelv 3. cikke (1) és (2) bekezdése rendelkezéseinek kollíziós szabály jellegük van-e abban az értelemben, hogy a nemzeti kollíziós szabályok háttérbe szorításával a magánjog területén is a származási országban hatályos jog kizárólagos alkalmazását rendelik el az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások vonatkozásában, vagy pedig olyan korrekciót jelentenek, amely révén a nemzeti kollíziós szabályok szerint alkalmazandónak nyilvánított jog tartalma a származási ország követelményeinek megfelelően módosul.

54 E rendelkezések értelmezésekor nem csupán azok szövegét kell figyelembe venni, hanem összefüggéseiket, és annak a szabályozásnak a céljait is, amelynek részét képezik (lásd a C-156/98., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6857. o.] 50. pontját, a C-306/05. sz. SGAE-ügyben 2006. december 7-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-11519. o.] 34. pontját és a C-162/09. sz. Lassal-ügyben 2010. október 7-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-9217. o.] 49. pontját).

55 Ebben az értelemben valamely uniós jogi aktus rendelkező része elválaszthatatlan annak indokolásától, és azt szükség esetén az elfogadásához vezető indokok figyelembevételével kell értelmezni (a C-298/00. P. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-4087. o.] 97. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint a fent hivatkozott Lassal-ügyben hozott ítélet 50. pontja).

56 Az EK 47. cikk (2) bekezdése, az EK 55. cikk és az EK 95. cikk alapján elfogadott irányelv az 1. cikkének (1) bekezdése szerint a belső piac megfelelő működéséhez kíván hozzájárulni az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgásának biztosítása által. Az (5) preambulumbekezdése a belső piac megfelelő működésének e területen fennálló jogi akadályaiként sorolja fel a jogi szabályozások eltéréseit, valamint a jogbiztonság hiányát azzal kapcsolatban, hogy mely nemzeti szabályok vonatkoznak e szolgáltatásokra.

57 Márpedig az elektronikus kereskedelem vonatkozásainak többségét illetően az irányelv nem az anyagi jogi szabályok harmonizálását célozza, hanem olyan „szabályozott területet [helyesen: összehangolt jogterületet]" határoz meg, amelynek keretében a 3. cikk szerinti mechanizmusnak ezen irányelv (22) preambulumbekezdése szerint lehetővé kell tennie, hogy az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokra főszabály szerint annak a tagállamnak a jogrendszere vonatkozzon, amelyben a szolgáltató letelepedett.

58 E tekintetben ki kell emelni egyrészről, hogy a szolgáltató letelepedési helye szerinti tagállam jogrendszere magában foglalja a magánjog területét is, ami többek között az irányelv (25) preambulumbekezdéséből, valamint abból is kitűnik, hogy az irányelv melléklete felsorolja azon polgári jogi jellegű jogokat és kötelezettségeket, amelyekre a 3. cikk szerinti mechanizmus nem alkalmazható. Másrészről e cikknek a szolgáltatók felelősségére való alkalmazását az irányelv 2. cikke h) pontja i. alpontjának második francia bekezdése kifejezetten előírja.

59 Az irányelv 3. cikke (1) és (2) bekezdésének a fent említett rendelkezések és célkitűzések fényében való értelmezése azt mutatja, hogy az irányelv szerinti mechanizmus a polgári jogban is előírja a szolgáltató letelepedési helye szerinti országban hatályos anyagi jogi követelmények betartását. Uniós szinten elfogadott kötelező harmonizációs rendelkezések hiányában ugyanis kizárólag a nemzeti szabályozás kötelező jellegének elismerése – amely szabályozás hatálya alá vetette a jogalkotó a szolgáltatókat és szolgáltatásaikat – biztosíthatja az említett szolgáltatásnyújtás szabadságának teljes érvényesülését. Az irányelv 3. cikkének (4) bekezdése is alátámasztja ezen értelmezést, mivel kifejti, hogy a tagállamok mely feltételekkel térhetnek el e cikk (2) bekezdésétől, amely feltételek felsorolását kimerítőnek kell tekinteni.

60 Márpedig az irányelv 3. cikkének értelmezésekor figyelemmel kell lenni az 1. cikkének (4) bekezdésére is, amely szerint az irányelv nem állapít meg újabb kollíziós nemzetközi magánjogi szabályokat.

61 E tekintetben ki kell emelni egyrészről, hogy az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében rögzített belső piaci szabály akként való értelmezése, hogy e szabály a letelepedési hely szerinti tagállamban hatályos anyagi jog alkalmazását eredményezi, nem eredményezi e szabály nemzetközi magánjogi szabálynak való minősítését. E bekezdés ugyanis elsősorban azon kötelezettséget rója a tagállamokra, hogy biztosítsák azt, hogy a területükön letelepedett szolgáltatók által nyújtott, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások megfeleljenek az összehangolt jogterületre vonatkozóan e tagállamokban alkalmazandó nemzeti rendelkezéseknek. E kötelezettség előírása nem bír kollíziós szabály jelleggel, mely utóbbi a több alkalmazandó jog közötti sajátos összeütközés feloldására hivatott.

62 Másrészről az irányelv 3. cikkének (2) bekezdése megtiltja, hogy a tagállamok az összehangolt jogterülettel összefüggő okokból korlátozzák az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások másik tagállamból történő nyújtásának szabadságát. Az irányelv (23) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (4) bekezdéséből viszont kitűnik, hogy a fogadó tagállamok nemzetközi magánjoguk értelmében főszabály szerint szabadon megállapíthatják az alkalmazandó anyagi jogi szabályokat, feltéve hogy azok nem korlátozzák a elektronikus kereskedelemmel összefüggő szolgáltatások nyújtásának szabadságát.

63 Ebből következik, hogy az irányelv 3. cikkének (2) bekezdése nem tesz szükségessé konkrét kollíziós szabály formájában való átültetést.

64 Az irányelv 3. cikke (1) és (2) bekezdésének rendelkezéseit azonban úgy kell értelmezni, hogy biztosítva legyen, hogy az uniós jogalkotó által követett, összehangolást célzó megközelítés ténylegesen lehetővé tegye az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását.

65 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kiemelte, hogy valamely irányelv kötelező, a belső piac célkitűzéseinek megvalósításához szükséges rendelkezéseinek még eltérő jogválasztás ellenére is alkalmazhatóknak kell lenniük (lásd ebben az értelemben a C-381/98. sz. Ingmar-ügyben 2000. november 9-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-9305. o.] 25. pontját és a C-465/04. sz. Honyvem Informazioni Commerciali ügyben 2006. március 23-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2879. o.] 23. pontját).

66 Márpedig az irányelv 3. cikkében előírt mechanizmust illetően meg kell állapítani, hogy az említett 3. cikk (1) bekezdése értelmében az elektronikus kereskedelemmel összefüggő szolgáltatásoknak a szolgáltató letelepedési helye szerinti tagállam jogrendszerének hatálya alá vetése nem tenné lehetővé e szolgáltatások szabad mozgásának teljes körű biztosítását, ha a szolgáltatónak a fogadó tagállamban végül is szigorúbb követelményeknek kellene megfelelnie, mint a letelepedési helye szerinti tagállamban vele szemben alkalmazandó követelmények.

67 Ebből következik, hogy az irányelv 3. cikke – az e 3. cikk (4) bekezdésében előírt feltételekkel engedélyezett eltérések sérelme nélkül – kizárja, hogy az elektronikus kereskedelemmel összefüggő szolgáltatás nyújtója az említett szolgáltató letelepedési helye szerinti tagállamban hatályos anyagi jogban előírtaknál szigorúbb követelményeknek legyen alávetve.

68 A fentiekre tekintettel a C-509/09. sz. ügyben feltett harmadik kérdésre azt kell válaszolni, hogy az irányelv 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az nem tesz szükségessé konkrét kollíziós szabály formájában való átültetést. Mindazonáltal az összehangolt jogterületet illetően a tagállamoknak – az irányelv 3. cikkének (4) bekezdésében előírt feltételekkel engedélyezett eltérések sérelme nélkül – biztosítaniuk kell, hogy az elektronikus kereskedelemmel összefüggő szolgáltatás nyújtója ne legyen alávetve az e szolgáltató letelepedési helye szerinti tagállamban alkalmazandó anyagi jogban előírtaknál szigorúbb követelményeknek.

A költségekről

69 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróságok előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, e bíróságok döntenek a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a személyiségi jogok valamely internetes honlap tartalma általi állítólagos megsértése esetén a sértett személynek lehetősége van arra, hogy az okozott teljes kár megtérítése érdekében felelősség megállapítása iránti keresetet nyújtson be: vagy e tartalom közzétevőjének letelepedési helye szerinti tagállam bíróságához, vagy pedig azon tagállam bíróságához, ahol a sértett személy érdekeinek központja található. E személy az okozott teljes kár megtérítése érdekében benyújtott, felelősség megállapítása iránti kereset helyett benyújthatja keresetét bármely olyan tagállam bíróságához is, amelynek a területén az interneten közzétett tartalom hozzáférhető, vagy hozzáférhető volt. E bíróságok kizárólag a tagállamuk területén okozott kár elbírálására rendelkeznek hatáskörrel.

2) A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („elektronikus kereskedelemről szóló irányelv") 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az nem tesz szükségessé konkrét kollíziós szabály formájában való átültetést. Mindazonáltal az összehangolt jogterületet illetően a tagállamoknak – a 2000/31 irányelv 3. cikkének (4) bekezdésében előírt feltételekkel

engedélyezett eltérések sérelme nélkül – biztosítaniuk kell, hogy az elektronikus kereskedelemmel összefüggő szolgáltatás nyújtója ne legyen alávetve az e szolgáltató letelepedési helye szerinti tagállamban alkalmazandó anyagi jogban előírtaknál szigorúbb követelményeknek.

Aláírások